

## ÖRDÖGŰZÖK

S L A W O M I R M R O Z E K

Befellegzett az istentelen kommunizmusnak, visszakapta vagyonát az Eklézsia. Emeletes kőházunk volt, annak idején még a községben összegyűjtött adományokból építettük. Volt egy nagy terem meg sok-sok szoba, ott tartottunk minden egyházközségi rendezvényt. Aztán elvette a Párt, kiszemelték a Pártbizottság székházának. De most végre visszakerült az épület az Eklézsia tulajdonába.

Előbb persze meg kellett hinteni szenteltvízzel, hogy megtisztuljon a kommunista miazmáktól. Maga a Püspök Úr végezte a szertartást, direkt ezért jött el az ünnepségre. Már az első csöppektől fölsírt valami a padló alatt, nyüsztve iszkolt ki a lyukból a dialektikus materializmus, kiugrott a kertbe az ablakon át, és a bokrok közé bújt. Hasított utána Dzerzsinszkij, aki a kályhában rejtőzködött, és a tetőn át szökött az erdőbe.

– Egy vödörrel a nyakába! – visított valaki a tömegből, nyilván rossz katolikus volt, mert nem tudta, hogy csak szenteltvízhintőt lehet használni, hiába volt fölszerelve a tűzoltótömlő a kocsiszínbén (pedig azzal milyen gyorsan ment volna).

Dzerzsinszkij után már csak az apraja maradt, rusnya Bierutok és Gottwaldok rajzottak elő a sarokból, de annyi volt belőlük, hogy fogytán volt már a szenteltvíz, indíthattuk volna a lajtoskocsit a szomszéd község plébániájára. Komoly ellenállást már nem tapasztaltunk, pont emiatt aggódott a Püspök Úr.

– Itt kell lenniük valahol, menjünk le a pincébe.

És akkor valaki fölkiáltott:

– Vízet szüntess! Jövök már!

Engels tűnt föl az ajtóban, botra kötött fehér kendőt lengetett.

– Megadom magam – mondta.

– Jól van – mondta a Püspök Úr. – De hova lett Mr. Marx?

De mielőtt bármit is felelhetett volna Engels, megmozdultak a falak, hullott a vakolat a mennyezetről. Rohant a nép a kijáráthoz, egy pillanat múlva összedőlt az egész épület.

Egyesek szerint Marx is meg akarta adni magát, de ahogy jött föl a pincéből, nekiment az ajtófélfának. Mások szerint szándékosan zúzta

szét az alapokat, példát véve a bibliai Sámsonról. Ez sincs kizárva, mert nyilván ismerte a Bibliát.

Akárhogy is történt, erő volt benne, annyi biztos.

## A DIGITÁLIS DOKTOR

Vettem a minap az orvosom tanácsára egy kézi diagnosztizáló komputert. Elég, ha rácsatlakozik az ember, megnyom néhány gombot, és kijön a gépből egy papír, rajta pillanatnyi egészségi állapotom és egzisztenciális potenciálom értékelése.

Hazavittem a komputert, rácsatlakoztam, és megnyomtam a gombot. Kijött belőle a papír: „Mit akar még ez a pojáca?”

Rögtön kitaláltam, hogy rólam van szó, de nem tetszett a megszólítás formája. Visszavittem a gépet a boltba.

– Nincs valami finomabb modorú műszere? – kérdeztem az eladót.

– Ne vegye zokon, kérem, de ez nagyon érzékeny műszer. Ne csodálkozzék, hogy reménytelen esetekre a hálózat túlterhelésével reagál.

– Nem számít, akkor sincs joga sértegetni. Próbálja meg rendbe hozni valahogy.

De csak annyit értem el, hogy a komputer ironikus lett. Így szólt a következő diagnózis: „Még kérdezi?”

– Arra kértem, hogy javítsa meg – reklamáltam a boltban.

– Nem megy – közölte az eladó. – Ütközésig csavartam a gombot.

– Nem lehetne kalapáccsal . . .

– Megpróbálom.

– Kalapáccsal jösz nekem, te kriptaszökevény – pirított rám a komputer.

Kidobtam a gépet, és vettem egy zsebtükröt. Olcsó, a használata egyszerű, mindig megmondja, piros az arcom vagy sápadt. És persze nem sérteget.

## A ZWERG

Előjöttem az erdőből. Az erdő szélén találtam egy padot – kilátással a völgyre –, szépen lelakkozták, még a háttámlája is megvolt.

Letettem a bőröndömet a padra, és leültem. Jó nagy utat tettem meg a határtól idáig. Most már nem kell rohannom, jobb, ha egy kicsit körülnézek, mielőtt továbbmennék.

Beárnyékoltam a szemem a tenyeremmel, hogy jobban lássak. Naplemente volt, én pedig keletről jöttem, most szembe sütött a nap.

Takaros házat pillantottam meg a völgyben, szépen bevakolták fehérre, nagyon rendes munka, a tetején piros cserepek, a spaletták zöldek, virul a frissen nyírt pázsit, tiszta homokkal fölszórt sárgás ösvény vezet a kaputól a házig. Ez kell nekem.

A ház előtt mintha egy rövidgatyás alakot látnék nadrágtartóval, fehér térdzokniban. Azt írta a sógor, aki már korábban kijött, hogy ezek itt ilyen gipszfigurákat raknak ki a pázsitra dísznek. Ezek lennének a tiroli kerti törpék. Vagy ahogy ők mondják, zwergek.

Komolyabb gazdaságnak nézem, lesz itt munka nekem is. Aztán meg veszek egy Mercedest.

Egyszer csak valami zajt hallok a hátam mögül. Megfordulok, barna legényt látok bőrrönddel a kezében, most mászott ki a bokorból. Ránézek, erre megáll, és engem néz.

Látom, nem idevalósi, de nem is földim. Feketés a pofája, mi meg szőkék vagyunk. Török, arab vagy akármilyen is lehet . . .

– Mi kéne? – kérdezem.

Erre se bú, se bá, leül a padomra, mintha csak otthon volna. A térdére fektette a bőrröndjét, annak már nem maradt hely a padon. Elég gyatra kis bőrrönd, kartonpapír, nem pedig skai, mint az enyém.

Bedühödtem. Nem tudok németül, de azt írta a sógor, hogy ezeknél csak az Ausweis és a Papieren számít. Mondom hát a töröknek:

– *Ausweis bitte.*

Kussol. Nem érti, vagy csak úgy tesz, mintha nem értené.

– *Papieren.*

Megint semmi. Nyilván megjártssza magát, mert útlevele aligha lehet. Nekem sincs, de az más, én nem vagyok barna legény. És rendes cipőm is van, nem koszlott tornacipőben csúflokodok.

– *Hände hoch!* – jutott eszembe egy régi filmből.

Meg se moccan. Csak a házat bámulja, az imádott muskátlit, a frissen nyírt pázsitot meg a zwerget . . . Úgy nézi, mintha mindez az övé lenne.

Arra gondoltam, ha nem tud németül, majd ért az okos szóból. Fölálltam, föltúrtem az ingem ujját, hogy szabadon mozogjon a csuklóm, amikor megint megzörrent a bokor. Hátrafordulok és . . .

Na ne! Egy néger mászott ki a bokorból. Még bőrdöndje se volt, csak egy reklámszatyra MARL ORO fölirattal. MARLBORO akart lenni, de kiszakadt a szatyor, odaveszett a B. És mezítláb jött.

– *Scheisse* – mondta az arab, ahogy meglátta a négert. Mert ő is hátrafordult, és ő is reagált az esetre. Szóval mégis tud németül, ha nem is sokat, csak épp annyit, amennyi kell.

Kezdtem szimpatizálni az arabbal. Nem voltam annyira oda érte, azt azért nem mondhatnám, de mégiscsak jobb az arab, mint a néger. Még szerencse, hogy nem egy zsidó mászott ki a bokorból. Bár nem is tudom, melyik a rosszabb, a zsidó vagy a néger. A zsidó nem olyan fekete, mint a néger, olyasmi lehet, mint az arab, viszont megfeszítette az Úrjzúst. A néger nem feszítette meg, de feketébb, mint a zsidó meg az arab együttvéve.

Lerakta a MARL ORO-t a fűbe, és leguggolt. Volt benne annyi tisztesség, hogy legalább a padot ne kerülgesse.

Arra gondolok, máris többen vagyunk a kelleténél. Azt írta a sógor, hogy egyre nehezebb munkát szerezni, özőnlenek be az arabok meg a négerek, és mindent lenyúlnak. Ideje lenézni a völgybe, aki fürgébb, többet csíp.

Fogtam a bőrdöndömet, rájuk se néztem, elindultam lefelé. Minél közelebb értem, annál takarosabb lett a ház. A kaputól vezető ösvény mindkét oldalát szépen kirakták kagylóhéjjal. A zwerg meg a pázsiton, mintha élne, az egyik kezével a csípőjét támasztja, a másikat fölemeli. Szépen el van választva oldalt a haja, kis négyszögletes bajuszkát visel. Még pompon is volt a zokniján.

Közelebb mentem hozzá, hirtelen megmozdult, elfordult, elindult a pázsiton a ház felé, mintha csak engem kalauzolna. Mi a fene! Nem sokat teketóriáztam, csak mentem utána.

Beléptünk a verandára, a falon mindenhol szarvasagancsok voltak, ő meg sem állt, csak ment előre, egyenesen a másik ajtóig, ott volt szemben, aztán kinyitotta, és kiment a kertbe. Én meg utána.

Furcsállottam, hogy nem láttam a kertet a hegyoldalból, biztos eltakarta a ház.

De igen elhanyagoltnak látszott a kert. Nyoma sem volt kagylóhéjjal kirakott ösvénynek, viszont keskenyvágányú vasút, gazzal benőtt, rozsdamarta sín pár vezetett a kert végébe.

Megy a sínek mellett, én meg utána.

Sűrű bozotosba értünk, összefonódtak fölöttünk a faágak. Ferdén hullottak a napsugarak, csak bámultam, milyen sok pókháló remeg az ágak sűrűjében. Kissé feszélyezve éreztem magam, hűvösebbre fordult az idő, nyilván azért, mert már alacsonyan járt a nap.

Széthajtotta a magas bokrok ágait, és kilépett a tisztásra.

A tisztáson romok voltak!

A kémény még állt, zömök, szögletes darab, de az épület siralmas látványt nyújtott. Kitortek az ablaküvegek, a megmaradt hegyes üvegdarabokat belepte a por és a kosz. Amikor beléptünk – ő ment elől, én utána –, már sötétedett az ég fölöttünk. Tető, az nem volt, csak egy-két szarufa maradt meg itt-ott.

A bejáratnál szemben lévő falon kétszárnyas vasajtót láttam, támaszfalal megerősítve, nagyobb volt a szélessége, mint a magassága – mintha egy pékség kemencéjébe nyílna. Ráhúzták a reteszt. Vastagon lepte már a rozsdá.

A kemence előtt ért véget a sín pár.

Megállt a kemence előtt a zwerg, felém fordult, és így szólt:

– *Viel Arbeit.*

Ebben a pillanatban megcsúsztam valamin, elejtettem a bőröndöt, és hanyatt estem. Négykézlábra állok, hogy föl tudjak tápászkodni, koszlott tornacipőt látok a szemem előtt. Följebb emelem a tekintetemet a nadrágszár mentén, látom ám, hogy ott tornyosul előttem az arab, a kezében a bőrönddel. Mögötte vicsorog a néger a MARL ORO-jával. Nem hallottam, hogy követnek, mert az egyik tornacipőben, a másik meg mezítláb osont utánam.

– *Viel Arbeit für alle drei* – mondta a zwerg.

Bekvártélyozott minket a kémény mögötti barakkba. Volt ott három priccs egymás fölött. A néger rögtön lefeküdt a legalsóra, az arab meg már mászott is fölele. Csak akkor békélt meg azzal a gondolattal, hogy lejjebb kell aludnia, amikor megmutattam neki a rugós kést, bár még dűnnyögött valamit az orra alatt arabul vagy törökül. Felőlem aztán lehet arab is meg török is, nem vagyok fajgyűlölő. Az a lényeg, hogy tudja, hol a helye.

Csak azt találtam furcsának, hogy nem volt sem ivó-, sem mosdóvíz. Már csak azért is különös, mert a zwerg semmi mást nem sajnált tőlünk. Jól tartott minket, nem panaszkodhatunk. A barakkba hozta az ételt, naponta háromszor. Letett az asztalra három cseréptálat, mindegyikben káposzta, borsó és sonka. Aztán leült a sarokban a sámlira, és nézte,

hogyan eszünk, nem szólt egy szót se. Csak a választékát igazgatta a fején. Ő nem evett semmit. Aztán fogta a tálakat, és eltűnt.

Nem is hiányzott annyira az ivóvíz, volt a barakkban egy hordó sör, akármennyit ittunk belőle, mindig tele volt. Varázslat vagy micsoda? De azért csak megmosdana néha az ember. Annak a kettőnek nyilván nem hiányzik, szutykos népség, de én régebben minden szombaton elmentem gőzfürdőbe. Nem számít, ha megvettem a Mercedest, megmosdok.

Munka, az volt, nem vágott át a zwerg. Elég volt mindnyájunknak, még maradt is. Augusztus közepére már tető alá hoztuk a pékséget, október végére a kemencét is rendbe raktuk. Már csak be kellett üvegezni az ablakokat, kifesteni a barakkot, kivágni a fákat, megtisztítani a síneket és végrehajtani a területrendezést. Télre, mire leesik a hó, mindennel készen kellett lennünk.

Természetesen én lettem a brigádvezető – ki más lett volna? Én hajtottam az arabot, az arab a négert, ment is a munka. Kijárt az építkezésre a zwerg, figyelte, hogy haladunk. Elégedett volt velem. Vállon veregetett, és azt mondta:

– *Gut Kapo, gut.*

Máskor nem is láttuk.

November végére mindennel kész voltunk. Megnézett mindent a zwerg, ellenőrizte, jól zár-e a kemence ajtaja, szép egyenesen raktuk-e a klinkertéglát, kitisztítottuk-e a kéményt. Nem szólt egy szót se, de láttam rajta, hogy meg van elégedve a munkánkkal, dörzsölte a kezét, és toporgott, mintha örömeiben táncra akarna perdülni.

– Most pedig irány a fürdő – mondta németül.

„Végre rendesen megfürödhetek – gondoltam. – Aztán kassza, és mehetünk a Mercedesért.”

Végigkísért minket ugyanazon az úton, ahol három hónappal azelőtt bejöttünk, de mennyivel másképp nézett ki itt minden! Kivágtuk a fákat, megnyírtuk a bokrokat, kiirtottuk a gatz, csak úgy ragyogtak a sínek. Glancpapírral pucolgattuk.

Mindenhol rend és tisztaság.

Megálltunk a ház előtt. Az ajtó fölé ki van írva: DUSCHE. Nem tudom, régebben is ott volt-e, mert amikor megjöttem, siettem a zwerg után, nem bámészkodtam összevissza.

Azt mondta, várjunk itt kint, ő meg bement. Egy pillanat múlva már jött is vissza nagy kerek bádogdobozzal a kezében. A dobozon CIKLON fölirat és halálfej.

Elsőrangú fürdőszó – mondta. – *Prima Reinigungsbad Mittel.*

Nem ismertem ezt a márkát, de tetszett a neve, bár a halálfejtől egy kicsit meglepődtem. De ha belegondolok, a denaturált szeszt is halálfejes üvegen árulják, mégis jó, ha nincs más.

– Vetkőzni – parancsolt ránk a zwerger.

Egymásra néztünk. November végén már túl hideg van ahhoz, hogy pucéran rohagáljon az ember. De, gondoltam, előbb a fürdő, aztán a kassza, aztán a Mercedes. Megéri.

Én vetkőztem le először, a másik kettő követte a példámat. Kocka alakúra hajtogattam a ruházatomat, és letettem a sínre. A DUSCHE föliratú ajtóhoz léptem.

– *Halt!* – kiáltott a zwerger. – *Erst der Schwarze.*

Elégedetten nyugtázta a néger, hogy őt invitálják elsőként, és eléem is tolakodott. Belerúgtam.

– Először a fekete, *Sage ich. Dann der Mittelschwarz und du, Blondkopf, ans Ende.* Sorba állni *aber schnell!*

– Micsoda, én csak utána jövök?! – üvöltött az arab, és a néger elé tolakodott. Most ő volt elől, mögötte a néger, leghátul meg én. Fölment bennem a pumpa.

– Nekem mindegy – mondom udvariasan a zwergernek –, melyik áll a végére, ez a Bimbó vagy az a Szálem Alejkum, de az első én leszek.

– *Weg! Ans Ende!* – kiáltott rám a zwerger. – *Ordnung muss sein!*

– *Ans Ende* az öreganyádat, te szarházi törpe! – És az arab elé nyomultam, de az nem hagyta annyiban, fültövön vágott.

Derékon kaptam, és mindketten a földre zuhantunk. Én voltam fölül, de láttam, hogy a néger megint eléem tolakodik, és elkaptam a bokáját. Az arab visszaélt a helyzettel, és a fejemre ült.

– *Alle rraus!* – ordított a zwerger.

Na és így végződött az eset, elzavart mindnyájunkat. Elbuktam a zuhanyt, a kasszát meg a Mercedest.

De nem számít. A becsület ennél mégis többet ér, nem hagyom, hogy egy arab – hát még egy néger! – eléem pofátlankodjon. Majd megfürdök az üdvhadserégnél, aztán meg keresek valami munkát.

*PÁLFALVI Lajos fordításai*